

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Projekta numurs: 8.3.2.1/16/I/002

Nacionāla un starptautiska mēroga pasākumu īstenošana izglītojamo talantu attīstībai

Sveicināti 45. latviešu valodas un literatūras olimpiādes elektroniskajā versijā!

Lūdzu, uzmanīgi iepazīstieties ar šo informāciju, pirms sākat risināt olimpiādes uzdevumus! Olimpiādes uzdevumu risināšanu var sākt no plkst. 10.00. Uzdevumu risināšanai kopumā dotas **180 minūtes** laika – pirmajai daļai **90 minūtes**, savukārt otrajai – atlikušais laiks līdz plkst. **13.30**.

Olimpiādes uzdevumiem ir divas daļas. Pirmajā daļā ir uzdevumi, kas saistīti ar kultūru, literatūru un valodu. Tie sadalīti 3 lapās attiecīgi pa tematiem. Katrā lapā ir vairāki jautājumi par attiecīgo tēmu. Olimpiādes otrajā daļā ir jāraksta pārspriedums, izvēloties vienu no trim piedāvātajiem tematiem.

Pirmajā daļā lapas var pāršķirt, izmantojot pogu **Nākamā lapa** vai **Iepriekšējā lapa** katras lapas apakšā. Lai atgrieztos pie iepriekš apskatītiem uzdevumu jautājumiem, var klikšķināt uz jautājumu numuriem blokā **Pārvietošanās testā**. **Nekādā gadījumā nedrīkst izmantot interneta pārlūkprogrammas **Atpakaļ (Back)** pogu!** Šķirstot uzdevumu lapas, ievadītās atbildes tiek saglabātas automātiski. Pēdējā lapā klikšķiniet pogu **Pabeigt mēģinājumu!** Pēc tam redzēsiet, vai esat atbildējis uz visiem jautājumiem (**Atbilde saglabāta**). Ja redzat, ka pie kāda jautājuma ir teksts **Nav vēl atbildēts** vai **Nepilnīga atbilde**, tad, noklikšķinot jautājuma numuru, nonāksiet atpakaļ jautājumā, kuru varēsiet pabeigt. Kad esat iesniedzis atbildes uz visiem jautājumiem, tad noteikti vēlreiz pēdējā lapā noklikšķiniet pogu **Pabeigt mēģinājumu**. Pēc tam noklikšķiniet pogu **Iesniegt visu un pabeigt**. Noklikšķinot šo pogu, Jūs piekrītat, ka esat pabeidzis. **Pēc tam labot atbildes vairs nebūs iespējams!**

Otrajā daļā ik pa laikam noklikšķiniet pogu **Saglabāt (Save)**, lai Jūsu rakstītais pārspriedums kādu neparedzamu starpgadījumu dēļ nepazustu.

Vēlam veiksmi un labus panākumus!

Sveicināti 45. latviešu valodas un literatūras olimpiādē! Olimpiāde veidota no divām daļām: jautājumiem par kultūru, literatūru un valodu pirmajā daļā un pārspriedumu otrajā daļā. Pirms veicat uzdevumus, rūpīgi iepazīstiet uzdevumu nosacījumus!

Vēlam veiksmi un labus panākumus!

Šajā sadaļā ir jautājumi par 2018. gada kultūras aktualitātēm Latvijā. Atbildēs, kur jāieraksta teksts, neizmantojiet pēdiņas! Rakstot īpašvārdus, lietojiet lielos sākumburtus!

1. Izvēlieties pareizās atbildes!

2018. gadā tika pabeigtas vai arī turpinājās darbs pie vairākām spēlfilmām, kuras balstītas latviešu literatūras darbos. Aplūkojiet attēlus un nosauciet šīs spēlfilmās un literārā darba autoru!

Pirmajā attēlā redzamā spēlfilma ir _____.

"Mūžības skartie" "Kāvu blāzmā" "Dvēseļu putenis" "Nameja gredzens"

Šī filma balstīta literārā darbā, kura autors ir _____.

Aleksandrs Grīns Aleksandrs Čaks Visvaldis Lāms Aivars Kļavis

Otrajā attēlā redzamā spēlfilma ir _____.

"Lielais Getsbijs" "Pansija pilī" "Kriminālās ekselences fonds" "Homo Novus"

Šī filma balstīta literārā darbā, kura autors ir _____.

Andrejs Eglītis Anšlavs Eglītis Jānis Peters Māris Bērziņš

Trešajā attēlā redzamā spēlfilma ir _____.

"Emīls un divas Lotiņas" "Bille" "Parādīze '89" "3 draudzenes"

Šī filma balstīta literārā darbā, kura autore ir _____.

Regīna Ezera Nora Ikstena Vizma Belševica Gundega Repše

2. Izvēlieties pareizās atbildes!

2018. gadā prestižajā Kanner kinofestivālā programmā "Kanner klasika" tika izrādīta arī latviešu režisora _____

- Ivara Selecka Rolanda Kalniņa Jāņa Streiča Anša Eņnera

1967. gadā tapusi filma _____,

- "Četri balti krekli" "Limuzīns Jāņu nakts krāsā" "Cilvēka bērns" "Zvejnieka dēls"

kas bija šīs filmas pasaules pirmizrāde. Filmā dzirdama gan dzejnieka Māra Čaklā dzeja, gan komponista Imanta Kalniņa mūzika.

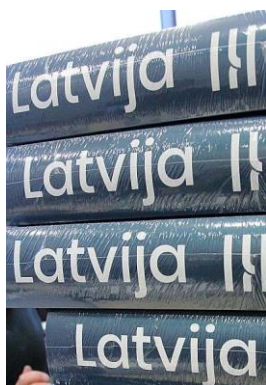
3. Izvēlieties pareizo atbildi!

2018. gadā Latvijas simtgades programma piedāvāja iepazīt latviešu kultūru arī ārzemēs. Viens no spilgtākajiem vizuālās mākslas notikumiem bija izstāde _____

- Mežonīgās dvēseles Savvaļas dvēseles Nepieradinātās dvēseles Dabas dvēseles
- Orsē muzejā Parīzē un vēlāk Kumu muzejā Tallinā. Izstādē varēja aplūkot visu trīs Baltijas valstu simbolistu mākslas darbus.

4. Izvēlieties un ievietojiet pareizo atbildi tukšajā laukā!

Latvijas simtgadē tika prezentēts arī uzziņu līdzeklis _____,

Konversācijas vārdnīca Enciklopēdija "Latvija" Latvijas enciklopēdija Nacionālā enciklopēdija

kurā iekļautas ziņas par latviešu un pasaules kultūru, mākslu un zinātņi. Šī izdevuma digitālās versijas atklāšana notika Bebreņu vidusskolā.

5. Izvēlieties un ievietojiet pareizo atbildi tukšajā laukā!

Sākot darbu 13. Latvijas Republikas Saeimā un sniedzot Latvijas Republikas Saeimas deputāta zvērestu (svinīgo solījumu), pazīstamā folkloras pētniece Janīna Kursīte to darīja _____

latgaliešu lībiešu livoniešu lietuviešu

valodā, kura vēsturiski ir viena no valodām latviešu teritorijā. 2018. gadā Latvijas Universitātē tika atvērta arī šīs valodas institūts.

6. Izvēlieties vai ierakstiet pareizo atbildi!

2018. gada "Spēlmaņu nakts" balvu nominācijā "Gada izrāde" ieguva izrāde "Dvēseļu utenis". Vārds "utenis" nozīmē: _____.

tukšs zutenis (maks) netīrīgs un nevīžīgs cilvēks lietotu mantu sīkumtirgus tāda vārda nav, tas ir izdomāts

Šīs izrādes nosaukums ir saspēle ar latviešu literatūras klasikas darba nosaukumu. Šī literārā darba autors ir _____.

7. Ierakstiet pareizo atbildi! (atbildē jāraksta pilns muzeja nosaukums)

Pagājušajā gadā tika ielikts pamatakmens "Nākotnes namam", kas būs papildinājums muzejam, kurā šobrīd norit rekonstrukcijas darbi. Šis muzejs ir _____.

8. Ierakstiet pareizo atbildi!

Septembrī pie Latvijas Nacionālās bibliotēkas "Dzejas dienu" laikā tika atklāta Aigara Bikšes veidota skulptūra _____, kas veltīta latviešu dzejniekam un politiķim Jānim Pliekšānam.

9. Izvēlieties pareizo atbildi!

2018. gadā no jauna tika iestudēta Riharda Vāgnera opera _____

"Dievu mijkrēslis" "Traviata" "Karmena" "Klīstošais holandietis"

Viestura Kairiša režijā – "Bēgšana no Rīgas perioda apgrūtinājumiem, dodoties riskantā jūras ceļojumā, jaunajam komponistam radīja muzikālo vīziju par jaundarbu, kas iezīmēja viņa oriģinālā stila sākotni. Latvijas mūzikas vēsturē *šī opera* atklāja jaunu un būtisku lappusi – ar tā iestudējumu Teodora Reitera vadībā 1918. gadā savu darbību uzsāka jaundibinātā Latvju operas trupa, ar kuru nepastarpināti saistīta mūsdienų Latvijas Nacionālā opera un balets."

10. Izvēlieties pareizās atbildes!

Latvijas Nacionālais teātris gan Latvijas simtgades, gan sava teātra simtgades sezonu sāka ar kādu visai bieži iestudētu Raiņa lugu. Lugas režisors iestudējuma mākslinieciskā risinājuma un lugas izvēli pamato ar to, ka vēlēties ietilpināt izrādē latviešu kultūras kanoniskas vērtības. Šis iestudējums ir _____,

"Pūt vējiņi" "Pūt vējiņi!" "Pūtvējiņi" "Pūt, vējiņi!"

un šī iestudējuma režisors ir _____.

Viesturs Kairišs Reinis Suhanovs Valters Sīlis Elmārs Seņkovs

Kanoniskās vērtības, kas iekļautas šīs lugas iestudējumā, ir _____

Imanta Kalniņa mūzika Raimonda Paula mūzika Pētera Vaska mūzika Emīla Dārziņa mūzika

un _____.

Dziesmu svētki Brīvības cīņas Dziesmotā revolūcija Līgo svētki

Šajā sadaļā ir ar literatūru saistīti uzdevumi. Atbildēs, kur jāieraksta teksts, neizmantojiet pēdiņas! Rakstot īpašvārdus, lietojiet lielos sākumburtus!

11. Izvēlieties un ievietojiet pareizās atbildes tukšajos laukos!

Romāns "Bille", pirms tas tika izdots Latvijā, vispirms tika izdots _____.

Zviedrijā ASV Vācijā LPSR

Visi "Billes" triloģijas pirmizdevumi ir tikuši izdoti _____.

20. gs. 40. gados 20. gs. 80. gados 20. gs. 90. gados pēc 2000. gada

Savukārt romānā atainotie notikumi risinās _____.

19. gs. 90. gados 20. gs. 20. gados 20. gs. 30.–40. gados 20. gs. 60. gados

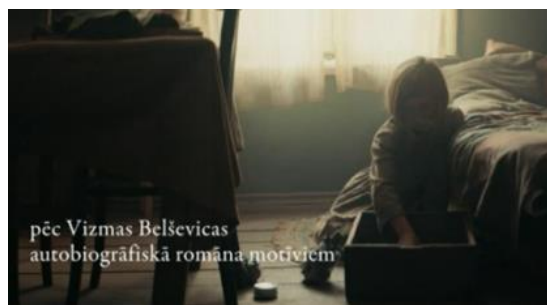
12. Izvēlieties pareizo atbildi!

"Bille" tiek saukta par triloģiju. Jēdziens "triloģija" nozīmē, ka _____.

darbs sarakstīts 3 dažādos literārajos žanros darbs sastāv no 3 daļām darbā ir 3 galvenie personāži darbā vēstīts par 3 dažādiem laikmetiem

Romānu "Bille" dēvē par autobiogrāfisku prozu. Apzīmējums "autobiogrāfisks" nozīmē, ka _____.

darbā tā autors pats apraksta savu dzīvi darbā kāds cits apraksta autora dzīvi autors izdomā alternatīvu savas dzīves versiju

Spēlfilmā "Bille" sākumā norādīts, ka šī filma uzņemta "pēc Vizmas Belševicas autobiogrāfiskā romāna motīviem". Apzīmējums "pēc romāna motīviem" nozīmē, ka _____.

filmā viss ir parādīts tieši tā, kā atainots grāmatā filmā viss ir parādīts līdzīgi tam, kā atainots grāmatā filmā izmantoti daži notikumi, personāži un motīvi, kādi sastopami grāmatā filma ir pilnībā pārveidota grāmata, tikai saglabājot personāžu vārdus

13. Izvēlieties pareizo atbildi!

Romāns "Bille" tiek iesākts ar veltījuma tekstu "Grāmata varētu saukties arī "Kad vecāmāte bija maziņa", jo ir stāstīta un veltīta mazbērniem: *Matīsam, Ievai un Baibai*".

Kā sauc šādu veltījumu grāmatu sākumos?

- epigrāfs epitāfija prologs epigramma

14. Izvēlieties pareizo atbildi!

Romāna "Bille un karš" sākotnējais nosaukums ir _____.

- "Billes bērniība" "Billes jaunā dzīve" "Billes billības" "Bille dzīvo tālāk"

15. Atzīmējiet tos latviešu rakstnieku darbus, kuri, līdzīgi kā "Bille", ir par rakstnieku bērniību!

- "Pastariņa dienasgrāmata"
 "Svina garša"
 "Pieci pirksti"
 "Vārdiem nebija vietas"
 "Paradīzes putni"
 "Būris"
 "Staburaga bērni"
 "Mērnīku laiki"
 "Jaunavas mācība"
 "Kalpa zēna vasara"

16. Izvēlieties vai ierakstiet pareizo atbildi tukšajos laukos!

Billes pilnais vārds un uzvārds ir _____.

Kad Bille tiek kristīta, viņa vēlas, lai viņas vārds būtu _____.

Bille tiek kristīta tāpēc, lai viņa varētu _____.

- Nokļūt paradīzē Tikt dzīvē uz augšu Iet baznīcā Sākt skolas gaitas

Billi romāna gaitā bieži vien sauc par čarvānu, ņergu un kraupi, tomēr visbiežāk viņu sauc par _____. Šī vārda nozīme ir _____.

- nolaidīgs, nekārtīgs cilvēks cītīgs, tomēr neveiksmīgs cilvēks nelaimīgs un izmisis cilvēks nepatiesi apmelots cilvēks

Romāna "Bille" gaitā bieži tiek pieminēts viens romāns, kuru Bille vairākkārt lasa, kā arī "Billē" sastopamas vairākas atsaucis uz šo romānu. Šis romāns ir _____ . Tā autors ir _____ .

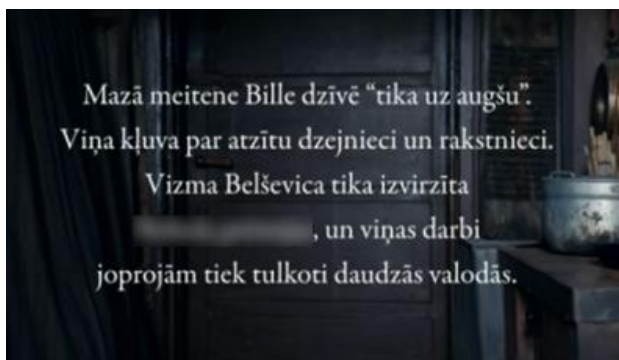
Onorē de Balzaks Tomass Manns Čārlzs Dikenss Viktors Igo

Viņš ir _____ rakstnieks.

vācu krievu angļu franču

Bille bieži vien gan sapņo doties, gan arī dodas uz kādu vietu, par kuru bieži raksta pasakās. Šī vieta ir _____ .

17. Ierakstiet pareizo atbildi tukšajā laukā!

Vizma Belševica vairākkārt tikusi izvirzīta _____ prēmijai.

18. Izvēlieties pareizo atbildi!

Brīžiem Billei liekas — cirks nemaz tik ļoti nepatīk. Viņa vienkārši labāk iet līdz papucim, nevis sēž mājās un dara pretīgus darbus — teiksim, šuj sev kreklus. Kāpēc nevar pirkt gatavu kā citi, ja sākusies jauna, skaista dzīve? Bet nē. Tie gatavie esot adīti, ātri izstaipties un noplistot. Turklāt dārgi. Un nekādu skaistumu jaunajā dzīvē mammucis neesot manījis. Tikpat grūti un vēl grūtāk. Vecāmāte arī noskalda savu parasto "ne mums kas bijis, ne būs" un "tauki tāpat ūdenim pa virsu, sauc par biedriem vai kungiem", un "tik ir, cik pašas rokām".

Teikumā "tauki tāpat ūdenim pa virsu, sauc par biedriem vai kungiem" uzruna "kungu" attiecas uz _____ ,

- Nacistiskās Vācijas okupācijas laiku Apgaismības laikmetu Neatkarīgo Latviju
 Padomju laikiem

savukārt uzruna "biedri" uz _____.

- Nacistiskās Vācijas okupācijas laiku Apgaismības laikmetu Neatkarīgo Latviju
 Padomju laikiem

19. Norādiet, kāds tēlainās izteiksmes līdzeklis vai līdzekļi redzami zemāk minētajos citātos!

"visi trauki uz galda salēcās"

- epitets salīdzinājums metafora hiperbola personifikācija
salīdzinājums+hiperbola

"nikna kā pieci buļļi kopā"

- epitets salīdzinājums metafora hiperbola personifikācija
salīdzinājums+hiperbola

"utu balkons" (runājot par matiem)

- epitets salīdzinājums metafora hiperbola personifikācija
salīdzinājums+hiperbola

"saules caurspīdēti ķekari"

- epitets salīdzinājums metafora hiperbola personifikācija
salīdzinājums+hiperbola

"ēdot viņa kā septiņi malkas cirtēji"

- epitets salīdzinājums metafora hiperbola personifikācija
salīdzinājums+hiperbola

20. Izvēlieties pareizo atbildi!

Uzbrauc barons uz prāmja: – Laiž pār!
Bet vecaistēvs: – Es vien vezam dēļ prām pār Vent nēdzenas.
Pagaid, la vel kāds pebrauc.
Pats siena laiks. Kam vaļas braukāt? Gaida barons pusstundu,
gaida stundu. Pusotras gaida. Saule svilina. Dunduru negals. Ēd
baronam zirgu nost, un tas zirgs viņam apcirptu asti, apcirptām
krēpēm — ne pagaiņāties. Zirgs kārpās un dižļājas.
Vecaistēvs saka: – Paroug, ka tu man to prām nesaārd! Ta tu
redzes vell!

"Billē" sastopami fragmenti, kuros runā gan vācu, gan krievu valodā, tāpat arī latviešu valodas izloksnēs. Šajā fragmentā lasāmā izloksne ir _____.

21. Ierakstiet pareizās atbildes tukšajos laukos!

Pēc tam vēl ilgi Billei vakaros bija bail, ka viņa tumsā atkal parādīsies. Tāpēc mammucis nevēra virtuves durvis ciet un negāja gulēt, kamēr Bille nebija aizmigusi. Mazgāja virtuvē traukus vai kaut ko lāpīja. Klusi dziedāja: "Zili stikli, zaļi ledi, vidū stinga dvēselīte..."

Tur augšā, stikla kalnā, kur zili stikli, zaļi ledi, arī bija Melnā māte, bet vairs ne tik briesmīga, tur arī kraukļi — un "zārks jau nevar palikt tukšā...". Pamazām Bille sāka atcerēties "Zelta zirgu" pa gaišākam gabaliņam, tad visu kopā, un vairs nebija bail. Tikai to Melno māti pie savas gultiņas nevajadzēja pieminēt.

Beidzot Bille bija teikusi: – Kad man būs lelle, es viņu saukšu par Saulcerīti, – un mammucis nesacīja, ka viņai jau ir lelle. Tā mazā, gumijas, ar pīkstuli, kas sacīja: "Ē-ē!" Bet pīkstulis drīz izkrita un krāsa nopluka. Ne viņu varēja gērbt, ne apšēdināt, ne kājās nostatīt, tikai turēt guļus.

Šajā fragmentā redzamas atsaucis uz latviešu dzejnieka _____ lugu

22. Izlasiet fragmentus un izvēlieties pareizās atbildes!

Kad lēkme pāri, skolotāja uzlūko klasi jau īstā naidā. Izsauc kādu, kas, pēc viņas paredzējuma, nemācēs atbildēt un nemāk arī, nostrostē, ieliek pelnīto divnieku, atviegloti nopūšas, un acis kļūst drusciņ mīlīgākas.

Skolotāja atmaigusi ņemas stāstīt par jauno padomju literatūru, kas nu brīva no buržuāziskiem meliem un spaidiem, bet Billei sākas gaužākā mocība un atkal jau kauns.

Skolotāja stāsta labas un pareizas lietas. Gluži kā avīze. Bille grib domāt labi un pareizi, vispār būt laba un pareiza, tāpēc pūlas lasīt avīzes. To prasa arī politmācība.

Te nu sākas tīrā mistika. Kad Bille ņem "Cīņu" un ņemas lasīšanas, tekstu viņa redz, bet acis gandrīz vai ar klusu knikšķi izslēdzas. Kā elektrība. Acis nelasa, un viss. Nelīdz nekāda piespiešanās. Bille ir tik slikta un nepareiza, ka labu un pareizu avīzi nevar lasīt. Jā, jā! Padodiet viņai "Jaunāko Ziņu" Burbuļmāti! Par to Bille sevi nicina no visas sirds.

Skolotāja runā kā avīze, un ar Billes ausīm notiek tas pats, kas ar acīm. Izslēdzas. Vispār viņa dzird skolotājas balsi, bet, ko tā balss stāsta, nedzird. Noteikti labu un pareizu, jo skolotājas nīgrās acis nu jūsmīgas, kusslā roķele reizēm pavēzējas, kādu teikumu uzvaroši nocērtot. Kaut nu viņai neuznāktu lēkme! Vēl viena nokaunēšanās klāt.

Kāpēc Billes "acis nelasa", kad tiek paņemta "Cīņa", bet ne "Jaunākās Ziņas"?

- Billei nepatīk patiesība
- Bille vēl ir par jaunu "Cīņai"
- "Cīņā" tiek klāstīta tikai padomju ideoloģija
- Bille neprot lasīt krievu valodā

Ja kāds nav skaists, tad viņam jābūt vismaz labam un pareizam. Kāpēc Bille to nevar, lai cenšas kā cenzdamās? Kad jālasa kaut kas buržuāzisks — tad jā. Kad labs un pareizs — acis neņem pretī.

Kā ar to pašu Čaku. Dabūjusi no Mildas "Iedomu spoguļus", Bille nedēļu staigāja, apreibusī no krāšņuma. Lasīja, lasīja, pārļāsīja, līdz zināja no galvas, un laiku pa laikam kāds vārds vai rinda vēl tagad uznirst kā dzirkstīga zivtiņa no dzelmes... Pamirdz un aizslīd.

Bet tas atkal bija buržuāziskais Čaks. Nepareizais. Nu Čaks raksta labi un pareizi. "Cīņā" bieži ir viņa dzejoļi, un ar tiem nav gluži tā kā ar avīžrakstiem. Acis neizslēdzas. Bille lasa, bet ne rinda sirdij nepieskaras. Ir tā ērmīgi, gandrīz vai kauns, kā skatoties uz skolotāju, kad viņai uznāk lēkme. To, ka viņai nepatīk labais un pareizais Čaks, Bille nekādi nevar sev piedot.

Kāpēc A. Čaka krājumu "Iedomu spoguļi" Bille spēj lasīt, bet ne viņa dzeju, kas publicēta avīzē "Cīņa"?

- A. Čaks vairs nerakstīja pietiekami modernistisku dzeju
- A. Čaks vairs nerakstīja dzeju latviešu valodā
- A. Čaks rakstīja padomju režīmu slavinošu dzeju
- A. Čaks vairs nebija dzīvs, un viņa vārdu kā pseidonīmu izmantoja citi dzejnieki
- A. Čaks bija čekas maisos

Nedzirdamajā skolotājas runā tik dzirdami ielauzies Billes vārds, ka viņa gandrīz vai salecās.

– Kas ir augstākais apbalvojums literatūrā, Gūtmane? – prasa skolotāja. Acis viņai spīd un lūpas puspavērtas kā bērnam, konfekti gaidot.

– Nobela prēmija, – saka Bille.

Puspavērtās lūpas sacērtas un sāk raustīties. Tikai ne to! Bille arī sakniebj lūpas. No izbīja. Nupat sāksies!

Bet nē. Tikai skolotājas acīs nu naidīgums.

– Divi! Augstākais apbalvojums literatūrā ir Staļina prēmija. Sta-ļi-na! – Skolotāja uzsit dūrīti galdā.

Bille atkrīt krēslā, it kā dūrīte būtu trāpījusi viņai pa galvu. Klasē nospurc pa smieklīgam. Lielā grāmatniece dabūjusi divnieku literatūrā!

Atkal Bille nav bijusi laba un pareiza. Un atkal nedzird, ko labu un pareizu stāsta skolotāja, par ko nomirdz viņas acis un vēzējas roņele.

Protams, kā to varēja nesaprast? Nobels tikai izgudroja dinamītu. Staļins uzvarēja lielajā karā un izglāba pasauli no Hitlera. Par to visa pasaule viņu slavina. Pasaules dižākie rakstnieki arī, ja reiz runa par literatūru. Visi, visi!

Kāpēc Bille par savu atbildi saņem divnieku?

- Nobela prēmija patiešām nav augstākais apbalvojums literatūrā
- Nobela prēmija netika atzīta Padomju Savienībā
- Nobela prēmija tolaik netika pasniegta

23. Izvēlieties pareizās atbildes!

Šajā dzejolī Vizma Belševica par pamatu izmanto vienu latviešu folkloras žanru. Šis žanrs ir _____.

- latviešu tautas mīkla
- latviešu sakāmvārdi
- latviešu tautasdziesma
- latviešu šlāģerdziesma

Kāpēc šis Vizmas Belševicas dzejolis izvēlēts spēlfilmas "Bille" sākuma kadriem?

- tas atspoguļo Billes izjūtas un atšķirīgumu no citiem
- tas parāda Billes melanholisko un kaprīzo raksturu
- tas parāda Billes interesi par dabu

24. Izlasiet definīcijas dažādiem komiskā paveidiem un norādiet, kurš komiskā paveids atbilst fragmentiem!

groteska – izteiksmes savdabība, kas balstīta fantastiskajā, hiperboliskajā vai arī fantastiskā un reālistiskā, skaistā un atbaidošā, traģiskā un komiskā ciešā savijumā.

humors – iespējami labvēlīga pasmiešanās, jokošana par kādu cilvēku vai parādību.

ironija – kādas parādības, lietas vai personas šķietama slavēšana, izcelšana ar slēptu nolūku to izzobot un izsmiet.

sarkasms – skarbs, nicinošs izzobojums.

1. fragments

Bet, kāds nu mēs kurais esam, tādām tas mūžiņš jādzīvo. Pauline, lai cik dulla, tāpat mana māsa, citi radi zem velēnām, un pašām arī laiks piedomāt pie kaulainā brūtgāna ar izkapti pār plecu.

2. fragments

ka nebūtu kam kristies. Un sāka runāt, ka velts bijis viss pūliņš, šai no bērēm nekāda prieka nebūšot, ja nevarēšot sevi zārkā redzēt. It kā jel viens mironis sevi zārkā redzējis! Dulla, kas dulla. Tā es viņai. Bet Pauline galvu atpakaļ un: — Tu saki? — Lai gaidot laiku, šī izdomāšot.

Izdomāja arī. Mēs nolikšot viņas zārku uz galda, šī apģērbšoties un gulēšot iekšā, es viņu ar plīvuru un mirtēm nopušķošot, sveces blakus aizdedzināšot un pasaukšot fotogrāfu, lai iztaisa bildi. Fotogrāfs jau mirstamzīmi neprasišot. Bildi varēšot smuki palielināt un priecāties par savu bērnu godību pēc sirds patikšanas. Pēc tam to pašu izdarīšot

3. fragments

Es sacīju arī. Visu pēc kārtas par veco ķēmu, kam trīs saskrullēti mateļi uz galvas, rokas kā sakārņi un zelta puķes mugurā. Un kā tas var izskatīties.

Pauline atkal: — Tu saki? Cik tev pašai to matu, ja man trīs? Četri vai? Mēs nopirksim parūkas. Baltas un sprogainas. Un rokās baltus cimtus.

4. fragments

Jāsaka, kungs bija solīds, bet pastrupa auguma, galds augsts un Paulīnes baltais zārks arī kā viens stikla kalns — bez krietnas pakāpšanās mūsu princese nebija īsti nobildējama. Kungs kāpa uz ķebļa, kāpa uz krēsla — nekā. Beidzot es ieģidos, ka otro

Šajā sadaļā ir ar valodniecību saistīti uzdevumi. Atbildēs, kur jāieraksta teksts, neizmantojiet pēdiņas! Rakstot īpašvārdus, lietojiet lielos sākumburtus!

25. Ierakstiet tekstā trūkstošos burtus!

Debesis satumsa, ierēc_s, vaidēja un brīkšķēja mež_ap izcirtumu. Bille ar Anitu nokrita zemē, pieķērās pie liela celma. Govis atspērās uz ieple_tām kājām, galvas pret vēju, tad nogulās, bet aitas sabēga mežā, taisni apsēs, kas pirmās lū_t un krīt, un lo_ās.

26. Izvēlieties, kurā teksta fragmenta variantā ir pareizi lietotas pieturzīmes!

A. *Bille ar Anitu reiz jau labi sen piedzīvoja viesuļvētru mežā, pareizāk, izcirtumā, kur viņas ganīja, ar vienu aci skatīdamās, lai mežsargs neuznāk. Mežsargs neuznāca, uznāca viesulis – pēkšņi un briesmīgi.*

B. *Bille ar Anitu reiz, jau labi sen, piedzīvoja viesuļvētru mežā, pareizāk, izcirtumā, kur viņas ganīja, ar vienu aci skatīdamās, lai mežsargs neuznāk. Mežsargs neuznāca, uznāca viesulis – pēkšņi un briesmīgi.*

C. *Bille ar Anitu reiz, jau labi sen, piedzīvoja viesuļvētru mežā, pareizāk izcirtumā, kur viņas ganīja, ar vienu aci skatīdamās, lai mežsargs neuznāk. Mežsargs neuznāca, uznāca viesulis – pēkšņi un briesmīgi.*

--

27. Nosakiet vārdšķiru teksta fragmentā izceltajiem vārdiem!

*Dieniņ, kāds milzums melu! Un kad **jel** Bille vai Anita nav melos pieķertas? Uzbrēc: „Vēl melo?” – un pa ļepu ... Billei pat liekas, lielie viņas nepieķer melos tikai tad, kad slinkums pieķert. Un nav nemaz tik sen, **kopš** Bille pamanījusi – lielajiem, kuri to vien dara, kā viņu par slinkumu **sunī**, pašiem arī ir slinkums.*

<i>dieniņ</i>	
<i>jel</i>	
<i>kopš</i>	
<i>sunī</i>	

28. Atrodiet teksta fragmentā deminutīvus, ierakstiet tos tabulā pamatformā tādā secībā, kā tie izmantoti tekstā! Nosakiet vārdus, no kuriem deminutīvi ir darināti un ierakstiet tos tabulā pamatformā, nosakiet pamatvārdu deklināciju!

Citkārt viņas būtu laidušas Baņgavā doņu pīlītes vai tāpat kādu puķi, skatījušās, kā straume tās griež un nes – vienmēr uz malu –, un tad ar viciņu grūstu atkal no krasta nost, lai peld tālāk. Vai vienkārši sēdētu un raudzītos, kā lokās ūdenszāles, aizzib kāda zivtiņa vai cita upes radība. Un mežs apkārt Baņgavas lejai būtu kā draudzīga, silta plauksta, sargātāja.

Deminutīvs	Vārds, no kura deminutīvs darināts	Deklinācija

29. Atrodiet teksta fragmentā sinonīmus, kas pēc nozīmes atbilst minētajiem vārdiem, un izrakstiet tos pamatformā!

Tā jau bija. Asa, rūsgana zāle, vietām spilves, puplakši un košuma pēc pa dzegužpuķei, bet govīm tas košums negaumēja. Aitas vispār tādā dūkstī negāja, kārstījās pa krūmiem un labāk tad grauza kārklu lapas. Gar malu baltais smilšu lauks, Skaidarāju tiesa.

Nr.	Vārds	Sinonīms pamatformā
1.	<i>staignājs</i>	
2.	<i>nepatikt</i>	
3.	<i>sarkanbrūns</i>	
4.	<i>daļa</i>	
5.	<i>sniegties</i>	

30. Atrodiet teksta fragmentā salikteņus un izrakstiet tos tādā formā un secībā, kā tie lietoti tekstā!

.. Bille, tik ilgi pa ceļmalām vilcinādamās, nokļuva Dižbitēs taisni uz gulētejamo laiku. Tik vien kā paguva dāvanas izdalīt, kad mīļotante jau lika mazgāt kājas un likties uz auss. Bille gan tiepās, ka visu ceļu nākusi apautām kājām, bet tas neko nelīdzēja.

1.
2.
3.
4.

31. Atrodiet teksta fragmentā darbības vārdu nenoteiksmes formas un izrakstiet tās tabulā tādā secībā, kā tās lietotas tekstā! Katram izrakstītajam darbības vārdam izveidojiet darbības vārda darāmās kārtas īstenības izteiksmes vienkāršās tagadnes daudzskaitļa 1. personas formu!

Kā ar zariņu paķeksētas drūmās domas, ar kurām Bille bija nokāvusies vakar, šurp nākdama, un visa prātošana, kā viņai turēties, ko stāstīt un dziedāt, ar ko palielīties. Kā tās ziedlapiņas Baņģavā aizgrimušas filmas par gaišo ceļu, jautrajiem zēniem un cirku ar mazo nēģerpuisīti un skaisto aktrisi, kas visās tajās filmās spēlēja un Billei tik ļoti patika.

Nenoteiksme	Darāmās kārtas īstenības izteiksmes vienkāršās tagadnes daudzskaitļa 1. personas forma

32. Nosakiet, cik frazeoloģismu ir teksta fragmentā!

– Dižbite ir sīksts kā postalāda, un kas tad viņam? Lai kalpi cilā dakšas, pušu raudamies. Pašam tik vien bēdas, kā staigāt apkārt, uz pirkstiem skatīties un izrīkot. Nu viņš redzēs velnu!

--

33. Izvēlieties, kuri vārdu savienojumi pēc nozīmes atbilst teksta fragmentā lietotajam frazeoloģismam *kumeļa prātā!*

Un sākuši trīs brāļi ālēties, gluži kumeļa prātā, ne lieli vīri, kamēr laiva sasvērusies, Bille pār malu Ventā un nogājusi dibenā kā akmens. Tad nu visi trīs lēkuši pakaļ, niruši un meklējuši.

<i>Kumeļa prātā</i>	<i>Ar visiem pieciem prātiem</i> <i>Jautrā prātā (dūšā)</i> <i>Nebūt pie pilna prāta</i> <i>Ar sesto prātu</i>
---------------------	---

	<i>Ar mīļu prātu</i> <i>Ar tīšu prātu</i> <i>Vieglā prātā</i> <i>Labā prātā</i> <i>Ļaunā prātā</i> <i>Pa prātam</i> <i>Vest pie prāta</i>
--	---

*Pareizas var būt vairākas atbildes.

34. Atrodiet teksta fragmentā vārdus, kas kontekstā atbilst piedāvātajam aprakstam, un izrakstiet tos pamatformā!

Toties virtuvi atcerējās. Pareizāk – cepeškrāsnī, melnu un draudīgu. Tajā krāsnī mammucis izcepa lielu burkānu Billei. Ceptais burkāns bija šķebens līdz nelabumam. Bet Bille saprata, ka mammucis pūlējies viņas dēļ, žņaugdamās ēda un apēda. Neizrādīja, cik ļoti negaršo. Un vēl tagad nestāstīja mammucim, ka atceras burkānu (...). Lielie vispār neapjēdza, ka burkānus nevajag ne cept, ne vārīt, ne sutināt. Burkānus vajag ēst zaļus. Ja mizoti – labi, ja no dobes rauti un brunču malā apslaucīti – arī labi, tikai zobos čirkst.

Vārda apraksts	Vārds tekstā (rakstāms pamatformā)
<i>daudzskaitlinieks</i>	
<i>Īpašības vārds, kas tiek lietots lietvārda funkcijā.</i>	

35. Izvēlieties, kuras konstrukcijas atdala ar indeksiem norādītās pieturzīmes!

Kā nu tas gadījies, kā negadījies, bet Bille viņiem pūlī noklīdusi.¹ Nu meklējuši,¹ vai prātā jukdami, bet nav un nav. Izlauzušies līdz ielas malai,² kur patlaban nācis tas gājiens. Pirmais pats arhibīskaps ar zeltītu zizli,³ liels un stalts, tikai lūpas tā savādi sakniebis, aiz viņa mācītāji un draudzes. Bet cilvēki sazin kāpēc skatījušies nevis uz arhibīskapu, bet kaut kur zemāk, un smējušies. Paskatījušies arī viņi zemāk. Kā tad! Arhibīskapam pa priekšu lamzājusi Bille: vēders izgāzts, galva gaisā, deguns puņķains. Ņēmuši aiz sprandas un uz mājām,⁴ kamēr nav galīgi no zemes virsas nosmiesti.

Pieturzīmes indeksa numurs	Skaidrojums
1	

2	
3	
4	

- Visos skaidrojumos tiek piedāvāti šādi varianti:

Vienlīdzīgi teikuma locekļi

Savrupinājums

Divdabja teiciens

Iespraudums

Uzruna

Izsaukmes vārds

Palīgteikums

Neatkarīga teikuma daļa

Šī ir olimpiādes sadaļa, kurā jāraksta pārspriedums par izvēlēto tematu. Izvēlieties vienu no piedāvātajiem tematiem un uzrakstiet pārspriedumu (350–450 vārdus)! Visi temati būtu saistāmi ar Vizmas Belševicas literārajiem darbiem.

Atcerieties ik pa laikam saglabāt savu pārspriedumu, spiežot pogu "Saglabāt". Spiediet "Saglabāt un iesniegt" tikai tad, kad esat pilnībā pabeiguši rakstīt savu darbu!

Pārsprieduma temati:

1. Vai Bille ir lēvurs?
2. Leiputrija Billes un manā iztēlē.
3. Komiskais Vizmas Belševicas stāstu krājumā "Nelaieme mājās".